

*Павле Радусиновић: СТАНОВНИШТВО И НАСЕЉА ЗЕТСКЕ РАВНИЦЕ
ОД НАЈСТАРИЈЕГ ДО НОВИЈЕГ ДОБА, Никшић 1991.*

Двотомном књигом „Становништво и насеља Зетске равнице од најстаријег до новијег доба“, Павле Радусиновић не само да је потврдио своју научноистраживачку зрелост већ и своје двије животне преокупације. Прва је, заљубљеност у ужи дио своје завичајне регије, а друга заносно, српско, окретање према Истоку и великом васељенском звону Све словенства.

Прва је, између осталих, изнедрила и ову књигу, а друга визије снова који су се у стварности, каткад, и немилостиво завршавали. Вратимо се првој, а тиме и помешанутој књизи.

Дивећи се великанима географске мисли, посебно сорбонском професору и оцу карстификације као нове научне дисциплине Цвијићу, те сазнавши да се географија може успјешно проучавати само уз коришћење, између осталих, и компаративне методе, заложил се да своје умјеће преточи у свеобухватну студију. Дугогодишњи напори најзад су уродили плодом. Пред читаоцима разних профила и интелектуалних калибара наша се, обиљем транспонованих чињеница, комплетна студија.

Кад не бисмо знали научну специјалност аутора, нимало погреш-

но помислили бисмо да је то дјело историографа. У томе је један од квалитета његовог рада.

Није му се перо заглавило, ни интелектуалне моћи пресушиле, кад се нашао пред овако великим задатком. Напротив, што је даље залазио — све се дубље заносио предметом рада и саживљавао са њим.

У првој, иначе обимној цјелини од преко 400 страница, коју је насловио „Општа историјско-географска и етно-демографска разматрања развоја становништва до краја 19. вијека“, обрађивао је праисторијски, илирски, римски период, а затим направио шири осврт на вријеме од досељавања Словена, стварања српских земаља и њиховог пада под отоманску власт те поновног ослобађања. С антропо-етнографским, демографским и културно-просвјетним питањима завршио је ово (најобимније) поглавље.

Дакле, велика је научна храброст била потребна (ако и за регионалну студију) за упуштање у тако комплексну проблематику и зналачко сортирање замашног хетерогеног материјала, у генеалогички (колико је то могуће) успјелу мозаичну слојевитост алувијалног протока и тока времена, а тиме и

прохујалих култура до новије, коју савременом називамо.

Ако се у обимним дјелима овакве врсте провуче и по неки пропуст то је (попут лапсус лингвеа) занемарљиво, јер, наравно, егзактност обиља података није увијек лако утврдива. Но, аутор овог остварења се и у сличним ситуацијама, кад је бивао пред дилемама, снашао. У напомени је децидно навео одакле је податак узео, те тако и себе и књигу ослободио евентуалних приговора.

Друго поглавље: „Друштвено-економски и демографски развој у периоду 1918 — 1941. године“ такође је разматрано са више аспек-

ката (економског, културног итд), да би било поткријепљено са неколико илустрација.

У другом тому књиге прешао је на микрорегионализацију терена и обрађивао сеоска и градска насеља.

Тако је на преко 850 страница, са прилозима (штета што их није више) направљен успјешан и незаобилазан рад неопходан сваком ко жели даље специјалистичко проучавање овог простора.

Свјестан успјеха, аутор је (не случајно) ово вриједно дјело посветио руским научним радницама.

Чедомир М. Лучић